

Status and Function of the UN Human Rights Council Advisory Committee in the International Human Rights System

(Type of Paper: Research Article)

Fariba Navab Daneshmand*, Seyed Mohammad Hashemi²
Amir Hossein Ranjbarian³

Abstract

Human Rights Council Advisory Committee is a consultative body of the Human Rights Council that provides the council's requested consultations. Its studies and reports lead to draft some international instruments. It is important to recognize the advisory committee to understand the mechanisms of the UN system for protecting human rights. The present study was designed to identify the advisory committee and examine and review its function and role. This research has shown that the Advisory Committee has an international advisory role and it issues recommendations. Another function of the advisory committee is providing suitable area to interact, exchange ideas, debate, and dialogue between experts of the Advisory Committee and representatives of governments and NGOs about human rights issues. The Advisory Committee protects and promotes human rights through shaping public opinion, informing and increasing knowledge and information production on various human rights issues through studies, preparing reports, and drafting some international instruments. The Advisory Committee has strengthened the functions and efficiency of Human Rights Council.

Keywords

Promotion, Human Rights, Protection, The Human Rights Council, Advisory Committee.

-
1. Ph.D. Student in Public International Law, Department of Law and Political Science, Faculty of Theology, Law and Political Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email: fnavabdaneshmand@yahoo.com
 2. Prof., Faculty of Law and Political Science, University of Shahid Beheshti, Tehran, Iran. Email: dr.sm.hashemi@gmail.com
 3. Associate Prof., Department of Public and International Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: aranjbar@ut.ac.ir
- Received: September 3, 2019 - Accepted: February 17, 2020

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and adapt the material for any purpose.

جایگاه و کارکرد کمیته مشورتی شورای حقوق بشر در نظام بین‌المللی حقوق بشر

فریبا نواب دانشمند^{۱*}، سید محمد هاشمی^۲، امیرحسین رنجبریان^۳

چکیده

به منظور تقویت نقش ارتقایی و نظارتی نهاد حقوق بشر سازمان ملل متحد، شورای حقوق بشر موظف شد تا اختیارات، فعالیت‌ها و سازوکارهای کمیسیون حقوق بشر سابق را بازنگری و ساختار شورا را سازماندهی کند. بر این اساس کمیته‌ای با عنوان «کمیته مشورتی» ایجاد شد که این تحقیق با هدف شناخت و بررسی عملکرد این نهاد در شورای حقوق بشر صورت گرفته است. بررسی نقش و عملکرد کمیته مشورتی نشان داد که کمیته مشورتی در شورای حقوق بشر نقش «مشاور بین‌المللی» را بر عهده دارد و در مواردی توصیه‌نامه صادر می‌کند. کارکرد دیگر کمیته مشورتی، فراهم آوردن «فضا و عرصه‌ای مناسب» برای تبادل نظر و گفت‌وگو میان کارشناسان کمیته مشورتی، نمایندگان دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی در زمینه مسائل حقوق بشر است. کمیته مشورتی از طریق مطالعات، تهیه گزارش‌ها و پیش‌نویس برخی اسناد بین‌المللی در شکل‌گیری افکار عمومی، اطلاع‌رسانی و افزایش دانش و تولید اطلاعات در زمینه مسائل مختلف حقوق بشر تأثیرگذار بوده و موجب ترویج و حمایت حقوق بشر و ارتقای عملکرد شورای حقوق بشر شده است.

کلیدواژه‌ها

ترویج، حقوق بشر، حمایت، شورای حقوق بشر، کمیته مشورتی.

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم

سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Email: fnavabdaneshmand@yahoo.com

۲. استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Email: Dr.sm.hashemi@gmail.com

۳. دانشیار، گروه حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Email: aranjbar@ut.ac.ir

مقدمه

در سال ۱۹۴۵ تقریباً برای نخستین بار منشور سازمان ملل متحد ایده حقوق بشر را به عنوان حقوقی واقعی در سطح جهانی اعلام کرد^۱ (Alston & Crawford, 2000: 1)، سپس سیستم حقوق بشر ملل متحد بر مبنای این منشور و در پاسخ به آن ایجاد شد. (Steiner *et al.*, 2008: 746). توسعه معیارها و استانداردهای حقوق بشر فرایندی بود که با تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر آغاز شد و از طریق تصویب تعداد زیادی از اسناد در قلمروهای عام یا خاص حقوق بشر گسترش یافت. اگرچه روند ایجاد استانداردهای جدید جهانی و ساخت معاهدات جدید متوقف نشد، نیاز به اجرای آنها همچنان باقی ماند (Alston & Crawford, 2000: 1). می توان گفت مؤثر بودن سازوکار حقوق بشر ملل متحد تا حدودی و به ویژه از منظر افرادی که حقوقشان نقض شده، به درجه توانایی این سازوکارها در اجرا و رعایت هنجارهای حقوق بشری بستگی دارد (Steiner *et al.*, 2008: 735). بنابراین سازمان ملل متحد تلاش های خود را به منظور تمرکز مجدد روی برنامه حقوق بشر گسترش داد و قلمرو اصلی توجه خود را از «تعیین معیارها» به مسئله «اجرای آنها» تغییر جهت داد. در خلال سال های جنگ سرد سازمان ملل اقدام به ایجاد ساختارهای هنجاری و نهادی برای حمایت بین المللی از حقوق بشر کرد و به طور جدی صلاحیت خود را در این زمینه گسترش داد (اداره اطلاعات عمومی سازمان ملل متحد، ۱۳۷۹: ۱۱). در سال ۱۹۶۶ در سطح جهانی رویکرد جدیدی اتخاذ شد که در پی ایجاد نهادهای تخصصی اجرای معاهدات حقوق بشری و رویه های گزارش دهی دولت های عضو این معاهدات بود (Alston & Crawford, 2000: 1). این تلاش ها به رهبری رکن اصلی بین الدولی سازمان ملل در این زمینه یعنی «کمیسیون حقوق بشر» صورت گرفت. کمیسیون حقوق بشر که از سال ۱۹۴۶ و بیش از ۶۰ سال تداوم یافت، به ایجاد چارچوب حقوقی حقوق بشر بین المللی که به طور پیوسته در حال توسعه است، کمک شایانی کرد. این کمیسیون نقش تعیین کننده ای در تدوین معاهدات بین المللی، توسعه سازوکارهای شکایت و رویه های ویژه داشت (Lattmann & Vizi, 2014: 29). در ابتدا کمیسیون حقوق بشر چندین کمیسیون فرعی داشت که فقط «کمیسیون فرعی پیشگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت ها» باقی ماند و اکوسوک نام آن را در سال ۱۹۹۹ به «کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق بشر» تغییر داد. (Oberleitner, 2007: 71) «کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق بشر» وظیفه کمک

1. see also UN Charter articles 1,55.

2. Standard- Setting

3. Implementation

4. OHCHR, (2006), what we do , available at: 2017, www.ohchr.org/En/Aboutus/Pages, what weDo.aspx

5. OHCHR, (2006), what we do , available at: 2017, www.ohchr.org/En/Aboutus/Pages, what weDo.aspx

به کمیسیون حقوق بشر و اجرای هر نوع اقدامی را که ممکن بود از سوی شورای اقتصادی و اجتماعی یا کمیسیون حقوق بشر به آن تفویض شود، بر عهده داشت. این کمیسیون اغلب به عنوان «اتاق فکر» کمیسیون حقوق بشر توصیف می‌شد و مطالعاتی که انجام می‌داد، جنبه‌های مختلف تحقق حقوق بشر، اجرای عدالت، مبارزه با تبعیض و حمایت از حقوق بشر اقلیت‌ها و مردمان بومی و سایر گروه‌های آسیب‌پذیر را مورد توجه قرار می‌داد و در مواردی براساس مطالعات خود، توصیه‌هایی ارائه می‌کرد. (با انحلال کمیسیون حقوق بشر در سال ۲۰۰۶ کمیسیون فرعی والد خود را از دست داد، اما تا مدتی به فعالیت خود ادامه داد (Oberleitner, 2007: 71). در ۱۵ مارس ۲۰۰۶ مجمع عمومی کمیسیون حقوق بشر را منحل کرد و «شورای حقوق بشر» را به منظور گفت‌وگو و همکاری در زمینه حقوق بشر با تصویب «قطعنامه تأسیسی شورای حقوق بشر» ۶۰/۲۵۱ ایجاد و جایگزین آن کرد و همه مأموریت‌ها، سازوکارها، وظایف و مسئولیت‌های کمیسیون حقوق بشر و کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق بشر را به شورای حقوق بشر محول کرد (General Assembly, 60/ 251, 2006: Para 6). اساساً شورای حقوق بشر طراحی شد تا کاستی‌ها و نواقص کمیسیون حقوق بشر جبران شود (Steiner et al., 2008: 746). مأموریت و اسناد مؤسس شورا و اصول پایه‌گذار آن نیز نشان می‌دهد که هدف عمده این نهاد غلبه بر معایب کمیسیون است. اما با وجود نیاز به غلبه بر ضعف‌ها و نواقص کمیسیون شکل، ماهیت و بسیاری از نقش‌ها و عملکردهای شورا تفاوت زیادی با نهاد قبلی ندارد (Freedman, 2013: 2) به هر روی با وجود انتقادهای وارد بر کمیسیون حقوق بشر، برخی از جنبه‌های کاری آن بی‌نهایت ارزشمند بود و باید در نهاد جدید حقوق بشری حفظ و تقویت می‌شد، از جمله ایجاد فضای برای گفت‌وگو، وادار کردن دولت‌ها به عمل کردن، ایجاد چارچوبی برای حمایت از حقوق بشر، بررسی انواع حقوق بشر و توسعه سازوکاری از کارشناسان مستقل حقوق بشر (Steiner et al., 2008: 798). از سوی دیگر، بشریت با مشکلات عظیمی مانند سلاح‌های کشتار جمعی، نسل‌کشی، نقض حقوق بشر و مهاجرت‌های اجباری روبه‌رو بود و شورای حقوق بشر باید نشست‌های موضوعی برای بحث در خصوص این مسائل و سایر مسائل مشابه سازمان برگزار می‌کرد (Ramcharan, 2011: 68). به نظر می‌رسید ایجاد کمیته‌ای مشورتی متشکل از کارشناسان مستقل و خبره، در راستای مطالعه، بررسی و ارائه نظرهای مشورتی به شورا در خصوص چالش‌های پیش روی و مشکلات مختلف می‌توانست کمک مؤثری باشد. بنابراین، در سپتامبر ۲۰۰۷ شورای حقوق بشر تصمیم به ایجاد کمیته مشورتی برای فراهم کردن مشورت کارشناسانه گرفت (UN Human Rights

1. [www.ohchr.org/ EN/ HRBodies/ SC/ Pages/ Sub Commission.aspx](http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SC/Pages/SubCommission.aspx).
2. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>
3. Mandate

Council, 2009) و «کمیته مشورتی» جایگزین «کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق بشر» شد (امید زمانی، ۱۳۸۹: ۷۰). اعضای شورا وظیفه این کمیته را به‌ویژه، در واکنش به افراط‌ها و تمایلات کمیسیون فرعی سابق به افزایش محدوده اختیارات و دامنه فعالیت‌هایش به‌ویژه در مورد ادعاهای مربوط به وضعیت‌های نقض فاحش حقوق بشر، محدود کردند (Ramcharan, 2011: 111). با وجود این محدودیت‌ها، بررسی و تحلیل عملکرد کمیته مشورتی در این مطالعه نشان می‌دهد که این نهاد تاکنون دستاوردهای خوبی در بررسی برخی موضوعات حقوق بشری به‌ویژه در زمینه آموزش حقوق بشر و حق بر صلح داشته است.

این پژوهش که با هدف شناخت «کمیته مشورتی» و بررسی عملکرد و نقش آن در تصمیم‌گیری‌های شورای حقوق بشر، جریان‌سازی حقوق بشر، ارتقا، پیشبرد و حمایت حقوق بشر صورت گرفته، درصدد پاسخگویی به این پرسش است که چگونه کمیته به تحقق اهداف شورا که همانا ارتقا، ترویج و حمایت از حقوق بشر است، کمک می‌کند و جایگاه و نقش این کمیته با توجه به آرمان‌های شورا چیست؟

این تحقیق برای پاسخگویی به پرسش‌های مذکور، بر مسئولیت‌ها، وظایف و فعالیت‌های این نهاد تمرکز کرده است و در بخش اول ساختار، ترکیب و وظایف کمیته مشورتی، و در بخش دوم، عملکرد کمیته مشورتی، مأموریت‌ها و مسائل موضوعی که مطالعه آنها به کمیته مشورتی محول شده است و دستاوردهای آنها را بررسی می‌کند.

کمیته مشورتی شورای حقوق بشر

۱. ساختار کمیته مشورتی شورای حقوق بشر

تجربه ثابت می‌کند که هر سازمانی نیازمند نوعی کارشناسی از خارج است که با کمال استقلال از حکومت‌ها و نیز سازمان عرضه شود. ارگان‌های مشورتی آزادی تعریف و تحدید قلمرو کار خودشان را ندارند و به‌عنوان ارگان‌های فرعی، تابع رهنمودهای احتمالی ارگان‌های اصلی‌اند. با این همه نظر به اینکه ارگان‌های مشورتی مذکور به بحث و مشاوره می‌پردازند و با استقلال کامل گزارش‌هایی را با حداکثر تضمین‌های فنی تدوین می‌کنند، در نتیجه می‌توانند تأثیر تعیین‌کننده محتوای تصمیماتی باشند که ارگان‌های صاحب صلاحیت اتخاذ می‌کنند (کک دین و همکاران، ۱۳۸۴، ج ۱: ۱۰۴۴). نمونه نوعی این وضعیت در فعالیت‌های کمیته مشورتی دیده می‌شود.

کمیته مشورتی به‌عنوان یک گروه کارشناسی و به‌منزله «اتاق فکر» شورای حقوق بشر و تحت نظر این شورا عمل می‌کند. کار این کمیته ارائه خدمات کارشناسی به شورا است. خدمات این کمیته محدود به مسائل واقع در صلاحیت شورا (که همان ترویج و حمایت بین‌المللی از

حقوق بشر است) است و فقط می‌تواند پیشنهادهای خود را در مورد بهبود و مؤثرتر شدن آیین‌های کار شورا و انجام پژوهش‌ها به آن رکن ارائه کند (بیگزاده، ۱۳۸۹: ۶۰۰).

کمیته مشورتی ضمن بهره‌گیری از تجربه‌های گذشته و مسائل مبتلا به «کمیسیون فرعی ترویج و حمایت حقوق بشر» سابق، نقاط قوت آن را تقویت و در پیشبرد سیستم حقوق بشر فعالیت می‌کند.

کمیته مشورتی مسائلی را که از سوی شورا به آن محول می‌شود، بررسی و مطالعه کاربردی کرده و دیدگاه‌های خود را طی گزارشی به شورا اعلام می‌کند (امید زمانی، ۱۳۸۹: ۷۰). دولت‌های عضو و ناظران نیز می‌توانند در کارهای کمیته مشورتی مشارکت کنند (HRC, 5/1, 2007: Para 83).

۲. عضویت در کمیته مشورتی

کمیته مشورتی متشکل از ۱۸ کارشناس است که در ظرفیت شخصی فعالیت می‌کنند. این افراد با سوابق تخصصی متفاوت از نواحی مختلف جهان هستند. هریک از مناطق جغرافیایی جهان سهمیه اختصاصی در کمیته مشورتی دارند: ۵ عضو کشورهای آفریقایی، ۵ عضو کشورهای آسیایی، ۲ عضو کشورهای اروپای شرقی، ۳ عضو کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب و ۳ عضو اروپای غربی و سایر کشورها.

این کارشناسان با پیشنهاد و معرفی دولت‌هایشان و توسط کشورهای عضو شورای حقوق بشر انتخاب می‌شوند. در این انتخاب باید توجه لازم به توازن جنسیتی، تناسب نمایندگی فرهنگی‌ها و نظام‌های حقوقی مختلف مبذول شود. اعضای کمیته مشورتی برای دوره سه‌ساله انتخاب می‌شوند و می‌توانند برای یک دوره دیگر هم انتخاب شوند. دولت‌ها هنگام انتخاب نامزدها، باید با نهادهای ملی حقوق بشر و جامعه مدنی خود در این خصوص مشورت کنند. هدف از این اقدام تضمین به‌کارگیری بهترین کارشناسان از سوی شورای حقوق بشر است (HRC, 5/1, 2007: Paras 65-74).

به‌منظور تأمین چنین هدفی نیاز است افرادی شایسته و باتجربه در زمینه‌های حقوق بشر و دارای ویژگی‌های اخلاقی عالی و مستقل و با انصاف که در مقامات حکومتی نیستند یا در موقعیت‌ها و پست‌هایی در سازمان‌ها کار نمی‌کنند که با مسئولیتشان در کمیته مشورتی در تعارض باشد، به کار گماشته شوند (Ramcharan, 2011: 110).

۳. وظایف کمیته مشورتی

وظایف و کارکردهای کمیته مشورتی عبارت‌اند از:

- تأمین نیروی کارشناسی لازم برای شورای حقوق بشر؛
- مطالعه و تحقیق در مورد موضوع‌های ارجاعی به آن در خصوص ترویج و حمایت حقوق بشر؛

- ارائه پیشنهاد در قلمرو کاری شورا؛
 - ارائه مشورت‌های لازم به شورا بر اساس تقاضاهای واصله از شورا و قطعنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره شورا.
- شورا می‌تواند از اعضا کمیته مشورتی بخواهد تا به صورت انفرادی یا گروه‌های کوچک برخی وظایف را بر عهده گیرند.
- کمیته به منظور انجام وظایفش با دولت‌ها، نهادهای ملی حقوق بشر، سازمان‌های غیردولتی و سایر اشخاص و نهادهای جامعه مدنی، طبق آیینی که شورای حقوق بشر وضع کرده است، به طور مستمر ارتباط و تعامل خواهد داشت (HRC, 5/1, 2007: Paras 79-82).
- کمیته مشورتی با انجام وظایفش به تحقق اهداف مختلف شورا از جمله ارتقا و دفاع از تمامی حقوق بشر برای همه افراد بدون تبعیض و ایجاد عرصه و فضای برای گفت‌وگو و همکاری به منظور حمایت از این حقوق به شورا یاری می‌رساند (General Assembly, 60/251, 2006: paras 2-5).

۴. روش کار کمیته مشورتی

کمیته مشورتی تخصص را در شیوه و شکلی که شورا از آن درخواست می‌کند، فراهم می‌سازد که اغلب بر مطالعه و مشاوره مبتنی بر تحقیق متمرکز است. کمیته ممکن است در محدوده کار محوله شورا، پیشنهاد طرح‌های تحقیقاتی بیشتری را به منظور بررسی و تصویب ارائه دهد، اما اختیار (قانعی، ۱۳۹۵: ۶۰) تصویب قطعنامه و تصمیمات را ندارد، بنابراین فضای اندکی برای ابتکار دارد و این محدودیت به دلیل گرایشی است که در سراسر سال‌های حیات کمیسیون حقوق بشر قبلی وجود داشته است. همچنین توصیه‌های کمیته باید اجرایی‌محور^۱ و صرفاً محدود به مسائل موضوعی در چارچوب مأموریت شورا باشد (Spohr, 2010, Vol. 14: 188-189).

کمیته مشورتی معمولاً به منظور انجام مطالعات، گروه‌های پیش‌نویس تشکیل می‌دهد. این گروه‌ها متشکل از ۴-۵ نفر از گروه‌های جغرافیایی مختلف‌اند. اعضای این گروه‌ها با یکدیگر ارتباط رودررو و مستقیم یا اینترنتی دارند. مطالعات این گروه‌ها در جلسه عمومی کمیته مشورتی برای بحث و تبادل نظر بیشتر ارائه می‌شود. گروه‌های پیش‌نویس به طور معمول قبل از ارسال گزارش نهایی، گزارش مقدماتی و گزارش پیشرفت کار خود را برای مطالعه و بررسی به شورای حقوق بشر تسلیم می‌کنند.

روند معمول انجام مطالعات شامل دریافت نظرها و مشاوره‌های کشورهای عضو، سازمان‌های بین‌المللی، نهادهای ملی حقوق بشری و سازمان‌های غیردولتی از طریق پرسشنامه‌هاست.^۲ همچنین در چارچوب هر یک از نشست‌های کمیته مشورتی جلسات خصوصی با سازمان‌های

1. Implementation- Oriented

2. www.ohchr.org/En/HR/Bodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx.

غیردولتی و نمایندگان جامعه مدنی، دفتر حقوق بشر شورا و هماهنگ‌کنندگان منطقه‌ای و سیاسی تشکیل می‌شود.

رئیس کمیته مشورتی گزارش سالانه‌ای نیز به نشست سپتامبر شورای حقوق بشر ارائه می‌کند و متعاقب ارائه این گزارش گفت‌وگوهای تعاملی با کشورها و سازمان‌های غیردولتی انجام می‌گیرد.^۱

کمیته مشورتی باید در طول سال دو نشست و حداکثر در ده روز کاری برگزار نماید. با تأیید شورا، کمیته مشورتی می‌تواند جلسات اضافی در شرایط ویژه برگزار کند. برگزاری نشست‌های کمیته یک هفته در ماه فوریه و قبل از برگزاری نشست ماه مارس شورای حقوق بشر و یک هفته نیز، در ماه آگوست است. اولین نشست افتتاحیه کمیته مشورتی از ۴ تا ۱۵ آگوست ۲۰۰۸ در محل سازمان ملل در شهر ژنو سویس، برگزار شده است (قانونی، ۱۳۹۵: ۵۷).

مدت کوتاه نشست‌های کمیته از سوی برخی مورد انتقاد است و به نظر می‌رسد در صورت افزایش روزهای نشست‌ها امکان گفت‌وگوها و تعمیق بیشتر مباحث فراهم خواهد شد (Ramcharan, 2011: 112).

عملکرد کمیته مشورتی

تاکنون کمیته مشورتی برخی موضوعات را که شورای حقوق بشر تعیین کرده، مطالعه کرده است. این موضوعات عبارت‌اند از (قانونی، ۱۳۹۵: ۵۹):

تبعیض علیه بیماران مبتلا به جذام، کودکان و نوجوانان مهاجر بی‌سرپرست، حملات علیه اشخاص مبتلا به اَلبِینسِیم، تأثیر منفی فساد بر حقوق بشر، آموزش حقوق بشر، تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه حقوق بشر، حقوق بشر و همبستگی بین‌المللی، حکومت‌های محلی و حقوق بشر، ناپدیدشدگان، فوق بشر و وضعیت‌های پس از درگیری‌ها و بحران‌ها، حق بر غذا، حق مردم بر صلح، ترویج حقوق بشر از طریق ورزش و آرمان‌های المپیک، گروگان‌گیری تروریستی، ارزش‌های سنتی، فعالیت‌های صندوق‌های مردارخوار، حقوق بشر و اقدامات قهری یکجانبه‌آ و حقوق بشر اشخاص پیر.

در این گفتار مجال کافی برای پرداختن به همه مطالعاتی که کمیته مشورتی انجام داده است، نیست، بنابراین در ذیل برخی از مهم‌ترین موضوعات و کارهای صورت‌گرفته بررسی می‌شود:

1. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AboutAC.aspx>

2. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AboutAC.aspx>

۱. ارتقا و ترویج حقوق بشر

۱.۱. آموزش حقوق بشر^۱

سازمان عفو بین‌الملل، «آموزش حقوق بشر» را به‌عنوان برنامه‌ای که به‌منظور فراهم ساختن دانش و درک در مورد حقوق بشر و تلاشی برای معرفی ارزش‌های حقوق بشری در برنامه‌ها و آموزش‌های رسمی و غیررسمی است، تعریف می‌کند (Amnesty International Organization, 1999: 7).

مطابق بند ۵ بخش «الف» قطعنامه ۶۰/۲۵۱ یکی از وظایف شورای حقوق بشر ارتقای آموزش حقوق بشر است. در راستای تحقق این وظیفه، شورا، قطعنامه ۶/۱۵ را تصویب کرد و در آن از کمیته مشورتی خواست که پیش‌نویس اعلامیه‌ای در خصوص آموزش حقوق بشر را تهیه و برای ملاحظه ارائه کند. کمیته مشورتی از این درخواست شورای حقوق بشر استقبال کرد و به‌منظور تهیه این پیش‌نویس، اظهارنظرهای اعضای سازمان ملل، سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای، کمیساریای عالی حقوق بشر و نهادهای ملی و همچنین جامعه مدنی شامل سازمان‌های غیردولتی را جویا شد و در خصوص مسائل مختلفی مثل مشکلات، رویه‌های خوب، شکاف‌ها، نوآوری‌ها و خلاقیت‌ها، ابزار ارتباطی عملی، مؤثر بودن دهه‌ها و برنامه جهانی آموزش حقوق بشر به تبادل نظر از طریق پرسشنامه پرداخت.

سرانجام در سیزدهمین نشست شورای حقوق بشر، این شورا قطعنامه A/ HRC/ Res/ 13/15 در خصوص «اعلامیه ملل متحد در مورد آموزش حقوق بشر» را بدون رأی‌گیری تصویب کرد که در آن مقرر شده بود یک گروه کاری بین‌الدولی برای حداکثر پنج روز کاری به‌منظور مذاکره و ارائه پیش‌نویس اعلامیه به شورا ایجاد شود. کمیته مشورتی از این درخواست شورای حقوق بشر استقبال کرد و در اولین نشست خود به یک گروه پیش‌نویسی وظیفه انجام کارهای مقدماتی و تدوین عناصر چارچوب مفهومی برای کارهای بیشتر در این زمینه را محول ساخت.

شورا از کمیته مشورتی خواست که پیش‌نویس «اعلامیه آموزشی حقوق بشر» را به شورای حقوق بشر برای ملاحظه در نشست سیزدهم در مارس ۲۰۱۰ ارائه کند (پاراگراف ۳ قطعنامه ۱۰/۲۸). براساس این پیش‌نویس و متعاقب قطعنامه ۱۳/۱۵، شورای حقوق بشر یک گروه کاری ایجاد کرد که در ژانویه ۲۰۱۱ «اعلامیه ملل متحد در خصوص آموزش حقوق بشر» را تصویب کرد. سپس در دسامبر ۲۰۱۱ «اعلامیه ملل متحد در خصوص آموزش حقوق بشر» (General Assembly, 2012, A/ Res/ 66/ 137) در مجمع عمومی تأیید شد. اگرچه این اعلامیه بسیار کلی و عام است و این موضوع که این اعلامیه تا چه حدی اجرا شده است (Ramcharan, 2011: 77) قابل بحث و بی‌شک نیازمند تلاش‌های بیشتر دولت‌ها و سازمان ملل است (Ramcharan, 2011: 11).

1. Human Rights Education and Training

2. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/HRACEducation.aspx>

اما می‌توان گفت مهم‌ترین دستاورد کمیته مشورتی، تهیه پیش‌نویس اعلامیه آموزش حقوق بشر است (Ramcharan, 2011: 77). کمیته با تهیه این پیش‌نویس به تحقق وظیفه شورا در زمینه آموزش حقوق بشر کمک کرده است (General Assembly, 60/2512006: Para5 (a)).

۱.۲. ترویج حقوق بشر از طریق ورزش و آرمان‌های المپیک^۱

ورزش، در طول تاریخ خود، بر شالوده‌هایی از ارزش‌های اجتماعی بنا شده است و از اساسی‌ترین ابزارهای تعلیم و تربیت در قرن حاضر محسوب می‌شود (سلیمانی، ۱۳۹۵: ۵). ورزش فرصت‌های جدیدی را برای افراد، جوامع و دولت‌ها ایجاد می‌کند و با تقویت سلامت جسمی، روانی و عاطفی، رفاه اجتماعی و همبستگی، ترویج رفاقت، همکاری تیمی، همبستگی و ... به تحقق یافتن تعهدات جهانی کمک می‌کند.

در بازی‌های المپیک، یعنی بالاترین سطوح و چارچوب‌های رقابت ورزشی در سطح جهانی اخلاق، بازی جوانمردانه، روحیه ورزشی، برادری و تعالی و سربلندی چارچوب‌های ارزشی‌اند که خطوط کلی اندیشه المپیک را شکل می‌دهند (انورالخولی و شیخی، ۱۳۸۳: ۸۱ - ۸۰). نقش منشور المپیک با اعلامیه جهانی حقوق بشر و اسناد و قطعنامه‌های پایه‌ای و مهم تکمیل می‌شود (نادری و کدخدازاده، ۱۳۴۶: ۱۳-۲۳).

تاکنون مجمع عمومی قطعنامه‌های مختلفی را در زمینه ورزش صادر کرده و توان بالقوه ورزش را برای کمک به تحقق اهداف توسعه هزاره شناسایی و تأکید مجدد کرده است که ورزش ابزاری برای آموزش است که می‌تواند همکاری، همبستگی و سلامتی در سطح محلی، ملی و بین‌المللی را ارتقا دهد.

در این زمینه، شورای حقوق بشر، قطعنامه ۲۴/۱ را با عنوان «ترویج حقوق بشر از طریق ورزش و آرمان‌های المپیک» در نشست بیست‌وچهارم تصویب کرد و در آن از کمیته مشورتی خواست در مورد استفاده از ورزش و آرمان‌های المپیک برای ترویج حقوق بشر و تقویت رعایت جهانی حقوق بشر مطالعه‌ای انجام دهد و گزارش پیشرفت کارش را به شورا قبل از نشست بیست‌وهفتم (سپتامبر ۲۰۱۴) ارائه کند (Human Rights Council, 2013, A/HRC/RES/24/1). کمیته مشورتی در فوریه ۲۰۱۴ یک گروه با وظیفه پیش‌نویسی گزارش مذکور ایجاد و کارشناسانی را به‌عنوان اعضای این گروه منصوب کرد و از آنها خواست گزارش پیشرفت کار خود را به کمیته مشورتی قبل از نشست سیزدهم کمیته، ارائه کنند. پرسشنامه‌هایی تهیه شد و توسط کمیته در مارس ۲۰۱۴ میان کشورها، سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای، نهادهای ملی حقوق بشر، جامعه مدنی و سایر طرف‌های ذی‌ربط منتشر شد. گزارش پیشرفت کار

1. Promoting Human Rights Through Sport And The Olympic Ideal

(A/HRC/27/58) در نشست بیست و هفتم به شورای حقوق بشر ارائه شد و در این نشست، در سپتامبر ۲۰۱۴ شورای حقوق بشر قطعنامه ۲۷/۵۸ را تصویب و در آن از کمیته مشورتی درخواست کرد مطالعه‌اش در خصوص «امکانات استفاده از ورزش و المپیک برای ترویج حقوق بشر برای همه و تقویت احترام جهانی به حقوق بشر» را تکمیل کند و گزارش آن را به شورای حقوق بشر قبل از نشست سی‌ام (سپتامبر ۲۰۱۵) ارائه دهد.^۱

۲. حمایت از حقوق بشر

۲.۱. تأثیر منفی فساد در بهره‌مندی از حقوق بشر^۲

در دو سه دهه گذشته، موضوع چندوجهی، چندسطحی و چندعاملی فساد توجه بسیاری از پژوهشگران رشته‌های مختلف را به خود جلب کرده است. سازمان شفافیت بین‌الملل (TI) به اختصار فساد را «سوء استفاده از قدرت به امانت داده شده برای منافع شخصی» تعریف کرده است (دخراف و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۵-۳۲).

شورای حقوق بشر در نشست بیست و سوم قطعنامه ۲۳/۹ (A/HRC/Res/23/9) را با عنوان «اثر منفی فساد بر بهره‌مندی از حقوق بشر» تصویب کرد. در این قطعنامه شورا ارتباط میان تلاش‌های ضد فساد و حقوق بشر و اهمیت کشف چگونگی بهبود استفاده از ابزار حقوق بشر ملل متحد در این خصوص را شناسایی می‌کند و از کمیته مشورتی می‌خواهد که گزارشی در مورد «تأثیر منفی فساد بر بهره‌مندی از حقوق بشر» به شورای حقوق بشر در بیست و ششمین نشست (ژوئن ۲۰۱۴) ارائه کند و توصیه‌هایی به شورا و سایر نهادهای فرعی در مورد اینکه چطور باید این مسئله را مورد توجه قرار دهند، ارائه کنند.

کمیته در ژوئن ۲۰۱۴ گزارش نهایی‌اش را در این مورد ارائه کرد. آذر این گزارش، ابتدا فساد به مفهوم «سوء استفاده از قدرت سپرده شده برای بهره‌وری شخصی» تعریف شده، سپس فساد به انواع داخلی و بین‌المللی و در بخش دولتی و خصوصی تقسیم شده است. ارتباط بین حقوق بشر و فساد شرح داده شده و بیان شد که چگونه فساد به نقض حقوق بشر منجر می‌شود و نیز اقداماتی که برای مبارزه با فساد صورت می‌گیرد، موجب بهبود برخورداری از حقوق بشر می‌شود. همچنین آثار مختلف فساد بر افراد و گروه‌های آسیب‌پذیر مانند بومیان، زنان، کودکان، پناهندگان، معلولان و ... و اجتماع از طریق تأثیر بر منابع مالی و غیره شرح داده شده است. سپس بیان شده که پیشگیری از فساد در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی نیازمند افزایش آگاهی، انتشار اطلاعات، آموزش طرف‌های ذی‌ربط و توجه به

1. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/HumanRightsThroughSport.aspx>

2. Negative Impact of Corruption on Human Rights

3. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/NegativeImpactCorruption.aspx>

نیازهای گروه‌های آسیب‌پذیر که اولین قربانیان فساد و نقض حقوق بشرند، است. (A/HRC/28/73)

۲.۲. حق بر غذا

از نظر آقای زیگلر، گزارشگر ویژه حق غذا در سازمان ملل، حق بر غذا به معنای «حق دسترسی منظم، دائمی و آزاد، به غذا خواه به‌طور مستقیم یا به‌وسیله خرید، است که به لحاظ مقدار و کیفیت مناسب باشد و به سنت‌های فرهنگی فرد مصرف‌کننده پاسخ دهد و سلامت جسمی و روانی فرد را هم به‌طور فردی و هم جمعی تضمین کند و بدون ترس قابل اجرا و تحقق باشد» (CHR, 4/2001/53, 2001:para.14).

در زمینه حق بر غذا کمیته مشورتی مطالعاتی را در خصوص موضوع‌های زیر بر عهده گرفت و گزارش آنها را تکمیل و نهایی کرد:

۱. تبعیض در زمینه حق بر غذا؛
۲. راه‌ها و ابزارهایی برای پیشرفت بیشتر حقوق مردمی که در مناطق روستایی کار می‌کنند؛
۳. ارتباط میان سوءتغذیه شدید و بیماری‌های دوران کودکی، برای مثال کودکان مبتلا به نوما؛
۴. همچنین کمیته در نشست نوزدهم شورای حقوق بشر گزارش مطالعه مقدماتی در خصوص فقرای شهری و برخورداری از حق غذا و یک مقاله مفهومی^۱ در زمینه مطالعه مقدماتی در خصوص زنان روستایی و برخورداری از حق غذا به شورا تقدیم کرد.^۲

۳. حمایت از اقشار آسیب‌پذیر

۳.۱. حمایت از حقوق بشر اشخاص مبتلا به آلبینیسم^۳

آلبینیسم یا زالی اختلالی ارثی است که بر اثر نبود آنزیمی که در تشکیل ملانین نقش دارد، بروز می‌کند. مبتلایان به زالی، یا با کمبود رنگدانه مواجه‌اند یا نمی‌توانند رنگدانه تولید کنند. کمبود ملانین و فقدان رنگدانه در چشم‌ها، موجب بروز اختلال‌های بینایی گوناگونی در این افراد می‌شود.^۴ شرایط پیچیده و منحصربه‌فرد مبتلایان به آلبینیسم موجب شده تا مشکلات و نقض‌های حقوق بشری متعددی را هم‌زمان تجربه کنند که محدود به تبعیض براساس رنگ، معلولیت، نیازهای خاص در خصوص دسترسی به آموزش و برخورداری از استانداردهای بالای سلامت و رویه‌های مضر نبوده، بلکه شامل خشونت‌هایی مانند کشتن، حملات به‌منظور آیین‌ها و

1 Concept Paper

2. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/RightToFood.aspx#discrimination>

3. Attacks Against Persons with Albinism

4. <http://www.pezeshketo.com/9369/genetics> |آلبینیسم-یا-زالی-چیست

تشریفات مذهبی، تجارت و قاچاق اعضای بدن آنها برای اهداف جادوگری، کشتار کودکان مبتلا و رهاسازی این کودکان بوده است.

«امنیت»، نگرانی بسیار مهمی در خصوص مبتلایان به این بیماری است، حمله به اشخاص مبتلا به آلبنیسم شامل زنان و کودکان است که اغلب با بی‌کیفیری همراه است. در چنین حملاتی نقض حقوق بشر اساسی است. در اکتبر ۲۰۱۴، ۳۴۰ حمله علیه اشخاص مبتلا به آلبنیسم شامل ۱۳۴ کشته در ۲۵ کشور جهان گزارش شده است. سازمان‌های غیردولتی فعال در این زمینه یادآوری کرده‌اند تعداد کشتار بیشتر از آنچه گزارش شده، است (Advisory Committee, 2015: A/HRC/28/75).

شورای حقوق بشر نگرانی‌اش را در مورد وضعیت حقوق بشر اشخاص مبتلا به آلبنیسم در سه قطعنامه در سال‌های اخیر بیان کرده است. اولین قطعنامه مصوب ژوئن ۲۰۱۳ شورای حقوق بشر است که حمله علیه اشخاص مبتلا به آلبنیسم را محکوم کرد و از کمیساریای عالی حقوق بشر خواست گزارش مقدماتی در خصوص حملات در جریان و تبعیض علیه اشخاص مبتلا به آلبنیسم در نشست ۲۴ شورای حقوق بشر ارائه کند.

در سپتامبر ۲۰۱۳ دومین قطعنامه ۲۴/۳۳ با عنوان «همکاری‌های فنی برای پیشگیری از حمله‌ها علیه اشخاص مبتلا به آلبنیسم» تصویب شد و شورا از کمیته مشورتی خواست مطالعه‌ای در خصوص وضعیت اشخاص مبتلا به آلبنیسم انجام دهد (HRC, 24/33, 2013: Para, 1).

در این قطعنامه بر نیاز به عمل مؤثر برای مبارزه و محو آزار و اذیت‌ها علیه اشخاص مبتلا به آلبنیسم و اتخاذ اقدامات ویژه برای حمایت و محافظت از حق حیات و امنیت این اشخاص و حق آنها بر حفاظت در مقابل شکنجه و رفتارهای نامناسب تأکید شده است. کمیته مشورتی در فوریه ۲۰۱۴، گروهی با وظیفه تهیه پیش‌نویس این گزارش را ایجاد کرد و از آن خواست که گزارش پیشرفت کار را به کمیته مشورتی ارائه کند (HRC, 2014, A/HRC/DEC / 26/116). گروه پیش‌نویسی، اظهارنظرهای بخش‌های مختلفی را که در مورد وضعیت حقوق بشر اشخاص مبتلا به آلبنیسم فعالیت می‌کردند و نیز دولت‌ها، نهادهای ملی و سازمان‌های غیردولتی را جویا شد و گزارش نهایی (HRC, 2015, A/ HRC/ 28/76) خود را در نشست بیست‌وهشتم به شورای حقوق بشر ارائه کرد.^۱

در سومین قطعنامه که مصوب ژوئن ۲۰۱۴ بود، شورای حقوق بشر به مجمع عمومی توصیه کرد روز ۱۳ ژوئن را روز بین‌المللی «آگاهی در خصوص آلبنیسم» اعلام کند. مجمع عمومی توصیه شورا را پذیرفت و روز ۱۳ ژوئن را «روز جهانی آگاهی در مورد آلبنیسم» اعلام کرد (General Assembly, A/C.3/69/L.35 Rev.1).

1. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AttacksAgainstPersonsWithAlbini sm.aspx>

سپس برای اولین بار شورای حقوق بشر با تصویب قطعنامه ۲۸/۶ در ژوئن ۲۰۱۵ مأموریتی را ایجاد و خانم ایکینوسا ارو را به عنوان اولین کارشناس مستقل در موضوع بهره‌مندی افراد مبتلا به آلبینیسم از حقوق بشر، منصوب کرد. این کارشناس مستقل وظیفه گفت‌وگو با دولت‌ها، تبادل بهترین رویه‌های حقوق بشر در این خصوص، ترویج و تعیین چالش‌ها، موانع و ارائه توصیه به شورای حقوق بشر، ظرفیت‌سازی، ارائه کمک‌های فنی و خدمات مشورتی در این خصوص را بر عهده دارد.^۲

۲.۱. ارتقا و حمایت از حقوق بشر افراد مبتلا به جذام^۴

جذام (خوره) بیماری عفونی ناشی از باکتری میکوباکتریوم لپره است که تظاهرات شایع آن ضایعات پوستی و عصبی است (گروهیل، ۱۳۷۵: ۱۸۴). شورای حقوق بشر در قطعنامه ۱۰/۶۲، از کمیته مشورتی خواست که پیش‌نویس «مجموعه‌ای از اصول و دستورالعمل‌ها برای حذف تبعیض علیه اشخاص مبتلا به جذام و خانواده‌های آنها» را تهیه برای ملاحظه و به شورای حقوق بشر ارائه کند. کمیته مشورتی این پیش‌نویس را تهیه کرد و سپس این طرح توسط شورای حقوق بشر و مجمع عمومی به ترتیب در سپتامبر و دسامبر ۲۰۱۰ تصویب شد. در دسامبر ۲۰۱۰، مجمع عمومی قطعنامه ۶۵/۲۱۵ را بدون رأی‌گیری تصویب کرد که در آن «مجموعه اصول و دستورالعمل‌های حذف تبعیض علیه جذامیان و خانواده‌های آنها» را که کمیته مشورتی تهیه و شورای حقوق بشر به مجمع عمومی ارائه کرده بود، مورد قدردانی قرار داد. مجمع عمومی در این قطعنامه حکومت‌ها، نظام ملل متحد، سازمان‌های بین‌الدولی و نهادهای ملی حقوق بشر را به اجرای اصول و دستورالعمل‌ها در سیاست‌ها و اقداماتشان در خصوص جذامیان و خانواده‌های آنها تشویق می‌کند. این اصول و دستورالعمل‌ها عیناً در طرح کمیته مشورتی ارائه شده در جلسه پنجم وجود دارد. شورای حقوق بشر در نشست بیست‌ونهم در ژوئن ۲۰۱۵، قطعنامه ۲۹/۵ (HRC, 2015, A/HRC/ Res/ 29/5) در خصوص «محو تبعیض علیه جذامیان و خانواده‌های آنها» را تصویب کرد. در آن قطعنامه به کمیته مشورتی مأموریت داده شده بود که مطالعه‌ای به منظور «بازنگری و تجدیدنظر در اجرای اصول و دستورالعمل‌های محو تبعیض علیه جذامیان و خانواده‌های آنها و موانع مربوط به آنها» انجام دهد و گزارشی شامل پیشنهادها عملی برای انتشار گسترده‌تر و اجرای مؤثرتر این اصول و دستورالعمل‌ها به منظور حذف تبعیض، ترویج، حمایت و احترام به حقوق بشر جذامیان و خانواده‌های آنها در نشست سی‌وپنجم (ژوئن ۲۰۱۷) به شورا ارائه دهد.^۵

1. Ikponwosa Ero

2. www.ohchr.org/En/Issues/Albinism/pages/IEAlbinism.asp

3. http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Albinism/Brochure_albinisme_EN

4. Leprosy

5. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/Leprosy.aspx>

۴. حمایت از حقوق همبستگی

۴.۱. همبستگی بین‌المللی^۱

«همبستگی بین‌المللی» یعنی «تعهد یک دولت به اینکه در سیاستگذاری‌های خود منافع سایر دولت‌ها یا اتباع آنها یا منافع جامعه جهانی را لحاظ کند». همبستگی، تساوی دولت‌ها از طریق همکاری نهادین دو یا چندجانبه را مدنظر دارد (موثق، ۱۳۷۹: ۱۲-۱۱).

ماده ۵ «پیش‌نویس اعلامیه حق مردم و افراد بر همبستگی بین‌المللی» این حق را چنین تعریف می‌کند:

«حق همبستگی بین‌المللی باید به‌عنوان یکی از حقوق اساسی بشر فهمیده شود که به‌وسیله آن مردم و افراد به‌طور برابر و بدون تبعیض، آزادی برخوردار از منافع یک جامعه بین‌المللی هماهنگ با نظم سیاسی و اقتصادی عادلانه و منصفانه‌ای را دارند که در آن همه حقوق بشر و آزادی‌های اساسی به‌طور کامل محقق شده است» (Dandan, A/HRC/26/34 and A/HRC/35/35).

مطابق قطعنامه ۶۰/۲۰۹ مصوب مجمع عمومی که به اعلامیه هزاره نیز در آن اشاره شده، روز ۲۰ دسامبر به‌عنوان «روز همبستگی بشری بین‌المللی» اعلام شده است. همبستگی بین‌المللی و جامعه بین‌المللی پویا هستند. اکنون ایده همبستگی، سبب پیشرفت در همکاری پایدار در خصوص دامنه گسترده‌ای از مسائل شامل ترویج، حمایت و اجرای حقوق بشر، توسعه انسانی و حمایت از محیط زیست شده است. بر همین اساس کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل در سال ۲۰۰۵ مأموریت کارشناس مستقل در خصوص «حقوق بشر و همبستگی بین‌المللی» را ایجاد کرد.^۵

شورای حقوق بشر در قطعنامه‌های ۹/۲ (۲۴ سپتامبر ۲۰۰۸)، قطعنامه ۱۲/۹ (۱ اکتبر ۲۰۰۹) و قطعنامه ۱۵/۱۳ (۳۰ سپتامبر ۲۰۱۰) از کمیته مشورتی خواست برای کمک به توسعه بیشتر دستورالعمل‌ها، استانداردها، هنجارها و اصول پیش‌نویس «اعلامیه حق مردم به همبستگی بین‌المللی» که ویرجینیا دندن، کارشناس مستقل حقوق بشر و همبستگی بین‌المللی، در حال تهیه آن است، اطلاعاتی گردآوری کند. کمیته مشورتی گروه پیش‌نویسی ایجاد کرد و آقای چن شیکیو را به‌عنوان رئیس و گزارشگر آن تعیین کرد.

1. Human Rights and International Solidarity
2. General Assembly, Implementation of the first United Nations Decade for the Eradication of Poverty (1997-2006), 22 December 2005, A/RES/60/209
3. Chen Shiqiu, Final Paper on Human Rights and International Solidarity, 2012, A/HRC/2/66
4. Virginia Dandan, Human Rights, and International Solidarity, August 2016, UN DOC: A/71/280, para 28.
5. CHR, Human rights and international solidarity, 2005, E/CN.4/RES/2005/55
6. Chen Shiqiu

همچنین کمیته مشورتی مقاله‌ای با عنوان «حقوق بشر و همبستگی»^۱ تهیه و برای ملاحظه به شورای حقوق بشر در نشست بیست‌ویکم ارائه کرد. شورا این مقاله را به‌عنوان مشارکت در تدوین پیش‌نویس اعلامیه مربوطه مورد توجه قرار داد.

این مقاله نهایی علاوه بر اینکه به تعریف و تعیین قلمرو «حق همبستگی» می‌پردازد، همه افراد بشر را مستحق «حق همبستگی» و مشمول و محق این حق برشمرده است. چارچوب هنجاری آن و این مسئله را که حق همبستگی مورد پذیرش حقوق بین‌الملل و حقوق بشر بین‌الملل قرار گرفته، با استناد به مواد منشور و روح مواد ۱ تا ۳ منشور و ماده ۵۵ آن اعلامیه و برنامه عمل وین و اعلامیه هزاره بیان کرده است.^۲

کارشناس مستقل حقوق بشر و همبستگی بین‌المللی در نشست ۳۲ شورای حقوق بشر در ژوئن ۲۰۱۶ گزارشی را به شورای حقوق بشر ارائه کرد و در آن مشورت‌های منطقه‌ای و نظرهای دول عضو و سایر سازمان‌های بین‌المللی ذی‌ربط را در مورد پیش‌نویس اعلامیه مذکور و با نظر به اعمال تغییرات و اصلاحات مورد نیاز در متن اعلامیه منعکس کرد.^۳ پیش‌نویس نهایی اعلامیه در ژوئن ۲۰۱۷ و در نشست ۳۵ به شورای حقوق بشر تقدیم شد (A/HRC/35/35).

۲.۴. حق بر صلح^۴

به گفته باروخ اسپینوزا، صلح به معنای نبود جنگ نیست، فضیلتی است که از نیروی جان مایه می‌گیرد. از این رو، همان‌گونه که «تندرستی» به معنای «نبود بیماری» و «آزادی» به معنای «زندانی نبودن» نیست، «صلح» نیز به معنای نبود جنگ نیست (فلسفی، ۱۳۸۹: ۱). می‌توان گفت صلح به معنای همدلی، تفاهم، یگانگی یا به‌طور کلی موازنه منافع متعارض و استعدادهای متفاوت است (فلسفی، ۱۳۸۹: ۱۰).

کنفرانس جهانی حقوق بشر در تهران در سال ۱۹۶۸ اولین کنفرانسی بود که به رابطه صلح و حقوق بشر رنگی تازه بخشید. در بیانیه این کنفرانس اعلام شد: «صلح جهانی، آرمان بشر است و صلح و عدالت لازمه حتمی تحقق حقوق بشر و آزادی‌های اساسی‌اند». این حرکت دوباره، جان تازه‌ای به رابطه حقوق بشر و صلح بخشید و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد را ترغیب کرد تا در قطعنامه (5/XXXII) ۱۹۷۶ «حق بر زندگی در صلح» را به‌عنوان یک حق بشری شناسایی کند. مجمع عمومی سازمان ملل نیز در تأیید قطعنامه کمیسیون،

1. AC.Draft final paper on human rights and international solidarity - Prepared by Chen Shiqiu on behalf of the drafting group on human rights and international solidarity of the Human Rights Council Advisory Committee, 2012. A/HRC/ AC/ 9/4

2. Chen Shiqiu, Final Paper on Human Rights and International Solidarity, 2012, A/HRC/2/66

3. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/InternationalSolidarity.aspx>

4. Right of Peoples to Peace

۵. باروخ اسپینوزا، فیلسوف هلندی (۱۶۷۷ - ۱۶۳۲).

قطعهنامه ۷۳/۳۳ را با عنوان «اعلامیه آماده‌سازی جوامع برای زندگی در صلح» تصویب کرد (A/RES/33/73:General Assembly, 15 December 1978).

این تلاش‌ها زمینه‌ای را فراهم آورد که مجمع عمومی سازمان ملل با تصویب قطعهنامه ۱۱/۳۹ در ۱۹۸۴ با عنوان «اعلامیه حق مردمان بر صلح» صلح را به‌عنوان «حقی مقدس»^۱ برای مردم شناسایی کند و حفظ و ترویج آن را تعهدی اساسی برای هر کشور بشمارد که باید با اتخاذ اقدامات مناسب ملی و بین‌المللی زمینه تحقق آن را فراهم آورد.

اقدامات جامعه جهانی برای شناسایی «حق بر صلح» به‌عنوان حقوق بشر، تنها محدود به بیان آن در اسناد حقوق بین‌الملل بود و مفهوم و قلمرو آن در هیچ سند بین‌المللی پذیرفته نشده بود. بر همین اساس، شورای حقوق بشر سازمان ملل در قطعهنامه ۸/۹ مصوب ۱۸ ژوئن ۲۰۰۸، کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل را مأمور کرد تا همایشی با حضور کارشناسان و صاحب‌نظران صلح برای روشن ساختن هرچه بیشتر مفهوم و قلمرو حق بر صلح تا پیش از آوریل ۲۰۰۹ برگزار کند و گزارش کار خود را در دوازدهمین اجلاس شورای حقوق بشر در ژوئن ۲۰۰۹ ارائه کند (شجاع، ۱۳۸۸: ۲۳۶-۲۳۳).

همچنین شورا در قطعهنامه ۱۴/۳ از کمیته مشورتی تهیه گزارشی در خصوص پیش‌نویس «اعلامیه حق مردم بر صلح» را درخواست کرد. این کمیته گزارشی پیشرفت کارش (A/HRC/17/39) را برای ملاحظه شورای حقوق بشر در نشست هفدهم شورا ارائه کرد. پس از آن کمیته مشورتی افرادی را به‌عنوان اعضای گروه پیش‌نویسی تعیین کرد و از آنها خواست که پیش‌نویس «اعلامیه حق مردم بر صلح» را تهیه و آن را در جلسه بیستم به شورا ارائه کنند. در نشست بیستم، شورا این پیش‌نویس (A/HRC/20/31) را بررسی و در ۱ جولای ۲۰۱۶ قطعهنامه ۲۸/۳۲ را که در آن «اعلامیه حق بر صلح» مندرج است، تصویب کرد (HRC, 33/60, 2016) و به مجمع عمومی توصیه کرد که این اعلامیه را تصویب کند. (HRC, 28/32, 2016)

نتیجه‌گیری

بررسی عملکرد کمیته مشورتی در تحقیق حاضر نشان داد که این کمیته کارکردهای مختلفی به‌عنوان یک «فضا و عرصه فعالیت»، «بازار» و «بازیگر یا کنشگر» است. کمیته مشورتی در شورای حقوق بشر نقش مشاور بین‌المللی را بر عهده دارد و در زمینه موضوع‌های مختلفی که از سوی شورا به او محول می‌شود یا مواردی که خودش برای مطالعه ضروری دیده و به شورا پیشنهاد می‌کند، به مطالعه، ارائه گزارش، ارائه مشورت و نظر کارشناسانه و در برخی موارد

1. Sacred right to Peace

2. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/RightToPeace.aspx>

صدور توصیه‌نامه به شورای حقوق بشر می‌پردازد. با توجه به اینکه گزارش‌ها و مأموریت‌های محوله توسط کمیته مشورتی با دقت انجام می‌گیرد و مسائل از زوایای مختلف و به‌طور عمیق بررسی می‌شوند، تاکنون کمیته نقش مشورتی خود را به‌خوبی ایفا کرده است.

کارکرد دیگر کمیته مشورتی فراهم آوردن «عرصه و فضای مناسب» برای تعامل، تبادل نظر، بحث و گفت‌وگو میان کارشناسان کمیته مشورتی، نمایندگان دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی در زمینه مسائل حقوق بشر است. علاوه بر این گفت‌وگوها، در بسیاری موضوعها، کمیته با ارسال یادداشت‌های رسمی به کشورهای مختلف نظرهای آنها را در خصوص مسائل مطروحه جویا می‌شود. کارکرد دیگر کمیته مشورتی، کارکرد «ابزاری» آن است. این کمیته می‌تواند پیشنهاد مطالعه در زمینه موضوع‌های جدید بنماید و بر جهت و مسیر مطالعات شورای حقوق بشر اثر بگذارد و به تهیه اسناد حقوق بشر بین‌المللی کمک کند که نمونه آن «اعلامیه آموزش حقوق بشر» است.

کارکرد دیگر کمیته مشورتی و بی‌شک از مهم‌ترین کارکردهای آن، کارکرد تولید دانش و آگاهی و «اطلاع‌رسانی» است. این نهاد با جمع‌آوری و پردازش، بررسی، تجزیه و تحلیل و سازماندهی اطلاعات در خصوص مأموریت‌ها و موضوعات حقوق بشری محول شده به آن، به تولید، توزیع و انتشار دانش و اطلاع‌رسانی جهانی در زمینه موضوع‌های مختلف حقوق بشر کمک می‌کند. نکته بسیار مهم در این کارکرد اعتبار و اعتماد بین‌المللی در زمینه اطلاعات و داده‌های این نهاد است. گزارش‌های موضوعی که این کمیته تولید و منتشر می‌کند، از اعتبار ویژه‌ای در سطح جهانی برخوردار است، چراکه توسط کارشناسان مستقل، خبره و متخصص که دانش و تجربه کافی در زمینه حقوق بشر دارند و در صورت نیاز با مشورت با سایر کارشناسان رشته‌های مورد نیاز تهیه می‌شوند. آمارها و واقعیت‌هایی که در گزارش‌های کمیته در خصوص موضوعات حقوق بشری محوله به این نهاد ارائه می‌شود، به دلیل دقت و بی‌طرفی آنها در پردازش اطلاعات اهمیت داشته و قابلیت استناد در تصمیم‌گیری‌های ملی و بین‌المللی را دارد. تولید دانش و آگاهی در کمیته مشورتی به‌طور منظم‌تر و با روش‌هایی بهتر و منسجم‌تر صورت می‌گیرد و اطلاعات و دانش حاصل از گزارش‌ها و مأموریت‌های موضوعی این نهاد می‌تواند دولت‌ها و دست‌اندرکاران امور اجرایی در همه نقاط جهان را در درک مسائل حوزه مربوطه خود یاری رساند و مورد استفاده آنها قرار گرفته و در تصمیم‌گیری‌ها و سیاستگذاری‌های آنها مورد توجه قرار گیرد.

بی‌گمان یکی از کارکردها و آثار مهم کمیته مشورتی پرتو افکندن و جلب توجه به برخی موضوعها و مشکلات خاص حقوق بشری است. هریک از مأموریت‌های موضوعی و مطالعات انجام گرفته توسط کمیته مشورتی این قابلیت را دارد که موضوع پژوهش‌ها و تحقیقات دیگری قرار گیرد.

کارکرد مهم دیگر کمیته مشورتی «هنجارسازی» است. کمیته مشورتی از طریق تهیه

گزارش‌ها، توصیه‌ها و تهیه پیش‌نویس اسناد بین‌المللی و اصول راهنما و دستورالعمل‌ها در زمینه‌های مختلف حقوق بشری و برگزاری نشست‌های سالانه تأثیر بسزایی در شکل‌گیری افکار عمومی و هنجارسازی در مورد روش‌های زمامداری مطلوب و قابل قبول و روش‌های غیرقابل قبول در روابط بین‌المللی دارد. هنجارهای مطرح‌شده در مطالعات و گزارش‌های کمیته مشورتی در متن قطعنامه‌های بین‌المللی از جمله قطعنامه‌های شورای حقوق بشر مورد استناد و اشاره قرار می‌گیرند و از همین طریق زمینه تبدیل هنجارها به قانون نیز فراهم می‌شود. اسناد، مطالعات و گزارش‌های تولیدشده توسط کمیته مشورتی زمینه‌ساز شکل‌گیری قواعد عرفی بین‌المللی می‌شوند و با گذشت زمان می‌توانند در قالب «کنوانسیون‌های بین‌المللی» نهایی شوند. سرانجام آنکه کمیته مشورتی توانایی انجام مسئولیت‌ها و وظایفی را که توسط شورا به آن ارجاع شده است، دارد و توانسته است عملکرد شورای حقوق بشر را غنا بخشد.

منابع

۱. فارسی

الف) کتاب

۱. اداره اطلاعات عمومی سازمان ملل متحد (۱۳۷۹)، *حقوق بشر در جهان امروز، اولوبیتی برای سازمان ملل متحد*، تهران: مرکز اطلاعات سازمان ملل متحد.
۲. امید زمانی، محسن (۱۳۸۹)، *شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد*، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
۳. انور الخولی، امین؛ شیخی، حمیدرضا (۱۳۸۳)، *ورزش و جامعه*، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی و سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۴. بیگزاده، ابراهیم (۱۳۸۹)، *حقوق سازمان‌های بین‌المللی*، تهران: مجد.
۵. دخراف، خیالت، اخنار، پیتر و، فون ماریک، تیریک (۱۳۹۴)، *چشم‌اندازهای نظری فساد، هانیه هزیر الساداتی /دیگران/، تهران: آگاه*.
۶. فلسفی، هدایت‌الله (۱۳۸۹)، *صلح جاویدان و حکومت قانون*، تهران: فرهنگ نشر نو: آسم.
۷. قانع، محسن (۱۳۹۵)، *نهادهای نظارتی بین‌المللی حقوق بشر*، تهران: دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری.
۸. مک گروهیل (۱۳۷۵)، *فرهنگ اصطلاحات پزشکی*، ترجمه رشاد مردوخی، تهران: نشر نی.
۹. نادری، عبدالله؛ کدخدازاده، اسماعیل (۱۳۴۶)، *تاریخ المپیک «عهد باستان و دوره کنونی»*، تهران: سازمان تربیت بدنی و تفریحات سالم ایران.

۱۰. نگوین، کک دین؛ دینه، پاتریک و دیگران (۱۳۸۴)، *حقوق بین‌الملل عمومی*، ج ۱، ترجمه حسن حبیبی، تهران: اطلاعات.

ب) مقالات

۱۱. سلیمانی، زهرا (چهارشنبه ۱۴ مهر ۱۳۹۵)، «تحرك حلقه مفقوده سلامت زنان»، *روزنامه آرمان امروز*.
۱۲. شجاع، جواد (۱۳۸۸)، «درآمدی بر کاربردهای نظامی فناوری نانو از نگاه حق بر زندگی در صلح»، *مجله حقوقی*، ش ۴۰.

ج) پایان‌نامه

۱۳. موثق، هومن (۱۳۷۹)، *بررسی اصول حقوق بین‌المللی حاکم بر روابط دوستانه و همکاری میان دولت‌ها وفق منشور ملل متحد*، دانشگاه شهید بهشتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

۲. انگلیسی

A) Books

1. Alston, Philip & Crawford, James (2000), *The Future of UN Human Rights Treaty Monitoring*, UK: Cambridge University Press.
2. Anwar Al-Khouli, Amin & Sheikhi, Hamid Reza (2004), *Sports and Society*, Mashhad: Astan Quds Razavi Islamic Research Foundation and the Organization for the Study and Compilation of University Humanities Books (SAMT) (In Persian).
3. Beigzadeh, Ebrahim (2010), *Law of International Organizations*, Tehran: Majd Publications. (in persian)
4. Center for Human Rights (1987), *United Nations, OHCHR, Human Rights Machinery*, Fact Sheet, No, 1, Switzerland.
5. *Dekhrakhi, Eknar, Peter, Phon Marfic, Trik, Theoretical Perspectives of Corruption, translated by Hanieh Hojbar Sadati [Others], Tehran: Agah Publishing, 2015 (In Persian)*.
6. Falsafi, Hedayatollah (2010), *Eternal Peace and the Rule of Law*, Tehran: Farhang-e Nashr-e No (In Persian).
7. Freedman, Rosa (2013), *the United Nations Human Rights Council: A Critique and Early Assessment*, London and New York: Routledge.
8. Gerd Oberleitner (2007), *Global Human Rights Institutions*. UK: polity press .
9. Ghanei, Mohsen (2016), *International Human Rights Monitoring Institutions*, Tehran: University of Judicial Sciences and Administrative Services (In Persian).
10. Lattmann, Tamás & Vizi, Balázs (2014), *International Protection of Human*

Rights, Budapest: National University of Public Service Institute of International Studies.

11. Lawson, Edward (1996), *Encyclopedia of Human Rights, United State of America*: Taylor & Francis.
12. MCGraw Hill (1996), *Dictionary of Medical Terms, translated by Rashad Mardukhi*, Tehran: Ney Publishing (In Persian).
13. Naderi, Abdullah, Kadkhodazadeh, Ismail (1967), *History of the Olympics "Ancient Times and the Current Period"*, Tehran: Organization of Physical Education and Healthy Recreation of Iran (In Persian).
14. Nguyen ,Quoc Dinh; Devine, Patrick and Ple, Alen.
15. office of the High Commissioner for Human Rights (2009), "*Sub-Commission on the Promotion and protection of human Rights*" *office of the High Commissioner for Human Rights*, n.d. Retrieved August 2009.
16. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2005), *The Sub-Commission On The Promotion And Protection Of Human Rights*, 2005, Switzerland, http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SC/Leaflet2005_En.pdf
17. Omid Zamani, Mohsen (2010), *United Nations Human Rights Council*, Tehran: Office of Political and International Studies, Ministry of Foreign Affairs (In Persian).
18. Ramcharan, Bertrand G., (2011), *The UN Human Rights Council*, Routledge, Oxon, UK.
19. Spohr ,Maximilan, (2010), *United Nations Human Rights Council, Between Institution- Building Phase and Review of Status*, In Max Planck Yearbook of United Nations Law, Editors Armin von Bogdandy , Rüdiger Wolfrum , Netherlands, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, , Vol. 14, pp.169-218.
20. Steiner, Henry J. Alston, Philip & Goodman, Ryan (2008), *International Human Rights in Context: Law, Politics, And Morals: Text and materials*, England: oxford university press.
21. United Nations Office for Public Information (2000), *Human Rights in the World Today, A Priority for the United Nations*, Tehran: United Nations Information Center.

B) Articles

22. Shoja, Javad (2009), "An Introduction to the Military Applications of Nanotechnology from the Perspective of the Right to Live in Peace", *Legal Journal*, No. 40, Spring-Summer, pp 231-257. (In Persian).
23. Soleimani, Zahra (Wednesday, October 5, 2016), "Mobility of the Missing Link in Women's Health", *Arman Emrooz newspaper* (In Persian).

C) Thesis

24. Movashegh, Hooman (2000), *A Study of the Principles of International Law Governing Friendly Relations and Cooperation between Governments According*

to the Charter of the United Nations, Shahid Beheshti University, M.Sc. Thesis (In Persian).

D) Document & Report

25. AC, Draft final paper on human rights and international solidarity - Prepared by Chen Shiqui on behalf of the drafting group on human rights and international solidarity of the Human Rights Council Advisory Committee, 2012 ,A/HRC/AC/9/4
26. CHR, Human rights and international solidarity 2005 ,E/CN.4/RES/2005/55
27. CHR, The right to food - Report by the Special Rapporteur, 2001, UN Doc: E/CN.4/2001/53, para.14.
28. Decision 1999/256, E/1999/99(p.127).
29. Final report of the Human Rights Council Advisory Committee on the Issue of the Negative Impact of Corruption on the Enjoyment of Human Rights, 5 January 2015, A/HRC/28/73
30. Final study of the Advisory Committee on the promotion of human rights of the urban poor: strategies and best practices (A/HRC/22/61)
31. Final study of the Human Rights Council Advisory Committee on rural women and the right to food (A/HRC/22/72)
32. GA, Vienna Declaration and Programme of Action, 1993, A/CONF.157/23. 47
33. General Assembly, Human Rights Council ,3 April 2006, UN DOC: A/RES/60/251
34. General Assembly, Human Rights Council, 2006, A/ Res/ 60/ 251.
35. General Assembly, United Nations Declaration on Human Rights Education and Training, 2012, A/ Res/ 66/ 137.
36. General Assembly, International Albinism Awareness Day, A/C.3/69/L.35 Rev.1
37. HRC, Final research-based report of the Human Rights Council Advisory Committee on best practices and main challenges in the promotion and protection of human rights in post-disaster and post-conflict situations, 2015, A/HRC/28/76
38. HRC, Institution-building of the United Nations Human Rights Council, 2007, A / HRC / Res / 5/1
39. HRC, Open-ended intergovernmental working group on a draft United Nations declaration on the right to peace ۲۰۱۶, A/HRC/33/60
40. HRC, Progress report of the Human Rights Council Advisory Committee on the issue of the negative impact of corruption on the enjoyment of human rights, 2014, A/ HRC/ 26/42
41. HRC, Progress report on the research-based report of the Human Rights Council Advisory Committee on best practices and main challenges in the promotion and protection of human rights in postdisaster and post-conflict situations, 2014, A/ HRC/ 27/ 57.
42. HRC, Promotion and Protection of Human Rights in Post-Disaster and Post-Conflict Situations, 2014, A/HRC/DEC / 26/116

43. HRC, Report of the Human Rights Council Advisory Committee on the right of peoples to peace, 2012,A/HRC/ 20/31
44. HRC, Report of the Office of the High Commissioner on the outcome of the expert workshop on the right of peoples to peace, 2010,A/ HRC/ 14/38.
45. HRC, Summary of the discussions held during the expert consultation on the administration of justice through military tribunals and the role of the integral judicial system in combating human rights violations, 2016, A/HRC/28/32
46. HRC, The negative impact of corruption on the enjoyment of human rights, 2014, A/ HRC/ DEC/ 26/ 115-
47. HRC,Elimination of discrimination against persons affected by leprosy and their family members, 2015,A/HRC/ Res/ 29/5.
48. HRC,Final research-based report of the Human Rights Council Advisory Committee on best practices and main challenges in the promotion and protection of human rights in post-disaster and post-conflict situations,2015,A/ HRC/ 28/76
49. HRC,Progress report of the Human Rights Council Advisory Committee on the right of peoples to peace, 2011,A/ HRC/ 17/ 39.
50. HRC,Technical cooperation for the prevention of attacks against persons with albinism, 2013,A/ HRC/ Res/ 24/ 33
51. HRC,The negative impact of corruption on the enjoyment of human rights, 2013,A/ HRC/ Res/ 23/9
52. HRC,United Nations declaration on human rights education and training,2010,A/ HRC/ Res/ 13/15
53. Progress report of the Human Rights Council Advisory Committee on the study on the possibilities of using sport and the Olympic ideal to promote human rights, 2014, A/HRC/27/58.
54. Report of the Sub- Commission on the Promotion and Protection of human Rights on its fifty- eighth session “. A/ HRC / 2/2 . OHCHR, November 2006. Retrieved 11 August 2009.
55. Rules of Procedure of the Functional Commissions of the Economic and Social Council, E/5975/Rev.1,1992
56. Secretary-General, Human rights and international solidarity, 2015, A/70/316
57. Secretary-General,Supplement To An Agenda For Peace: Position Paper Of The Secretary-General On The Occasion Of The Fiftieth Anniversary Of The United Nations ,3 January 1995,A/50/60-S/1995/1
58. Virginia Dandan, Human Rights, and International Solidarity, August 2016, UN DOC: A/71/280,
59. Virginia Dandan, Report of the Independent Expert on human rights and international solidarity, Addendum -Mission to Brazil, 25 to 29 June 2012,A/ HRC/ 23/ 45.

E) Web sites

60. http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SC/Leaflet2005_En.pdf

61. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CHR/Pages/CommissionOnHumanRights.aspx>
62. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Food/Pages/ACRightToFood.aspx>
63. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/NegativeImpactCorruption.aspx>
64. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/InternationalSolidarity.aspx>
65. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/NegativeImpactCorruption.aspx>
66. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AboutAC.aspx>
67. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/HRpostdisasterandpostconflictsituations.aspx>
68. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/HRterroristhostagetaking.aspx>
69. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/InternationalCooperation.aspx>
70. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/NegativeImpactCorruption.aspx>
71. https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Commission_on_Human_Rights
72. https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Commission_on_Human_Rights
73. Human Rights Council Advisory Committee. UN Human Rights Council. N.d. Retrieved 11 August 2009.
74. OHCHR, (2006), Human Rights Council Advisory Committee, Welcome to the Human Rights Council, *accessed at 2017*, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>
75. OHCHR, Declaration on human rights education and training, 2017, *available at*: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/HRACEducation.aspx>
76. OHCHR, Human Rights Council Advisory Committee Leprosy Available *at*: 2017, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/Leprosy.aspx>
77. OHCHR, Human Rights Council Advisory Committee Negative impact of corruption, *accessed at 2017*
78. OHCHR, Human Rights Council Advisory Committee Negative impact of corruption, *accessed at 2017*
79. OHCHR, Human Rights Council Advisory Committee Right to Food, available *at*: 2017, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/RightToFood.aspx#discrimination>
80. OHCHR, Human Rights Council Advisory Committee, Albinism, available *at* 2017, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AttacksAgainstPersonsWithAlbinism.aspx>
81. OHCHR, Right to Peace, available *at* 2017, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/RightToPeace.aspx>

82. OHCHR, Right to Peace, available at 2017,<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/RightToPeace.aspx>
83. OHCHR, Sport and the Olympic Ideal, available at 2017,<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/HumanRightsThroughSport.aspx>
84. www.ohchr.org/EN/HRBodies/SC/Pages/SubCommission.aspx .
85. www.ohchr.org/EN/HRBodies/SC/Pages/SubCommission.aspx .
86. www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx .
87. www.ohchr.org/EN/HRBodies/SC/Pages/SubCommission.aspx .
88. [www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages, whatwedo.aspx](http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/whatwedo.aspx)
89. WWW.UN.ORG/News25 August 2006